

Lantbrukare Per Andersson, Hessleberga, Bara hd, född i Hessleberga och tillhörande en gammal Hessleberga-släkt. 397

Har ej hört omtalas att man haft ålderman i Hessleberga eller Lyngby byar, ej heller hört talas om föremål eller handlingar från dessa byar, vilka haft med åldermansinstitutionen att skaffa. I Måsheddinge håller man ännu på med ålderman och gille och sådant.

X Majstång har man aldrig haft i Hessleberga, det jag vet, men på Häckeberga, Toppeladugård och Bökebergsslätt. På det sistnämnda stället skulle årligen två gårdar från Yddinge och två från Holmeja ha kransar med till armarna på stängen.

Förr i världen buro de maj i by i Hessleberga.

Lucia har aldrig firats i dessa trakter.

Bönor skulle sättas på Bededag, ärtor på Patrik, korn såddes när det vita tjörnet blommade och kärren voro vita av blommor.

I Pinges ny och Mickels när ska man klippa fåren.

Den andra februari skall man inte spinna eller köra med häst. Om man gjorde det sistnämnda, skulle hästarna bli selbrutna under vårarbetet.

Som var dag var under julen, skulle var månad bli kommande år.

397

Den andra februari ska man ha hälften av fodret och hälften av elebranden kvar, för att det ska räcka vintern ut.

Det håll, som vädret kom ifrån Mickelsdag, det hållet skulle ge mest vinter.

De som kommo först hem från kyrkan julada, de skulle först få inhöstat.

När vårarbetet började, skulle en stå bakom och slå salt på karl och häst, och stål skulle sättas i såkorgarna.

När sista lasset om hösten ~~hade kommit in~~ hade kommit in, skulle logdörarna stängas genast. Stängdes de av en kvinna, skulle gården det kommande året bli hugnad med mest honkön, stängdes de av en man, med mest hankön.

Nyårsdagen skulle ett trästycke huggas i skorstenen, så skulle ingen se, när man stal skog.

När man körde första gången om våren, skulle man ha vantar på sig.

Dagarna i dymmelveckan kallades: Blå måndag, Vit tisdag, ask onsdag, skärtorsdag, långfredag, skitte lördag, granne söndag. På blå måndag skulle man färga, på vit tisdag tvätta, men på askonsdag och skär-

torsdag fick man inte hänga ut tvätt. På askonsdag skulle man koka lin-^{3.}
garn och på skittelördag färga ägg. På vit tisdag hade man alltid stenka-
kor på bordet, på skärtorsdag grönkålssoppa, lagad på nio slags grönt och
på långfredag äggkaka och mjölgröt.

397

Vid nyår togs psalmer. Man slog på måfå upp psalm efter psalm, en åt
var person i huset och så skulle man ur psalmen utläsa hur det skulle gå
för var och en. Den som t.ex. fick en begravningspsalm han skulle dö.

Regnar det 7-sovare, så regnar det i sju veckor där~~e~~fter.

Regnar det Klara, ska det länge vara.

I stenbocken och skorpionen ska man inte så ärtor men i fiskarna, så
blir de möra.

Trettondeafon ska alla gluggar täppas med gröt (korngröt eller bo-
vetegröt).

Trettondeafon skulle fruntimren ge fåren nattfoder, för att det skul-
le bli jimmerlamm det året. och samtidigt skulle de säga: "Jimmer, jimmer."

Man skulle inte spinna skärtorsdag. En som hade spunnit den dagen såg
på kvällen en blodig hand på fönsterrutan och sade:

"Ser du va ja vant

för ja skärtorsda spant."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skogsnuvan var vanlig i skogarna däromkring.

397^{4.}

Om man lägger en halmviska på en sten på Paulus och den ligger kvar,
då får man ondt om fodret, om den blåser bort, så får man sjufaldt igen.

Om det regnar Långfredag, kan man så hör på backar.

"Tor må sitt fagra skägg

lockar alla små glutta utom vägg.

Efter kommer Avela snua

och kör dem lant in i grua."

"När Tor lar gro

får Avela sno."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fastlagsmåndag slogs katten ur tunnan och togs ringarna.

"Det mars ej vill

kommer efter i april."

"April våt, maj kall,

fyller bondens lada all."

"Maj kall, juni våt

är något att glädjas åt."

Så lant poggorna galer förr Valborgsmässaofon, så lant efter ska
di tia.

"Bliele (februari) veda

kommer mången mann ti greda."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

397

5.

Slaktar man i ny blir fläsket drygt, för det kokar ut, i när håller det sig bättre.

Vandringsman Knös brukade säga, att månen är bättre än solen, för månen skiner om natten, men solen skiner om dan och då är det ljust likaväl.

När man kör in hästar, skall man köra mot vinden, så får inte hästarna kvickdrag.

"Midsommarda kan en gå ud å se si både sorgsen å gla." (skörden kan vid den tidpunkten, även om den artar sig att bli dålig, hinna repa sig.)

"Tridde torsda i Tor

träder tranan på vår skånska jor

å då ska de ha meaftan så stor."

Polykarpus - "Om inte solen skiner längre än man kan sadla en häst

då blir kornet som bäst,

men skiner den över båd berg och backa,

då blir nejerna både små och stacka."

På Blasius skulle kvinnorna inte spinna, för då blåste taket av.

"När de färgar vallman i Köpenhamn
då är det tid att sko hästar i Skåne."

(när himlen i väster är svartblå och bådar frost, är det tid att
vintersko sina hästar.)

6.

397

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Innan man körde ut, brukade man göra kors med piskan framför hästarna.

Innan man började slå inslag i väf, skulle man föra en sax bakvänt
genom skälet, för att få bra skäl.

Man släppte en eldglöd genom varpen, för att troll och sådant inte
skulle kunna driva sitt spel med den.

Lågeld var en eld, som sprang på ryggingen utan att tända. Man gjorde
kors framför elden i härden, för att om elden därifrån råkade lågelden,
blev det eldsvåda.

Julgran fanns inte här i trakten förrän jag var en 10 år gammal.

Man började använda kransar vid begravningar först på 1870-talet.
I äldre tider lades det grannaste täcket (munkabältstäcke, helst med
svart botten) omkring kistan, då den bars till graven.

Tjänarna hade inte något vidare i kontant lön förr i världen. I stället
hade de linsådd, pantoffler satta och rågsådd. Man gav dem en klänning
linbyxor, stöflar, skor, linntyg. Pigorna satte mera lin, drängarna mera
pantoffler. De sålde ofta av det och fick på det viset pengar. De skulle
dessutom ha julabrännevin och påskabrännevin. Fästepengar har alltid va-

rit vanligt, åtminstone de senaste femtio åren.

397

7.

Det berättas att en tröskeman en gång ville i tröskelön blott ha så många korn, han fångade med munnen, och så få sätta dem och vad han skördade efter dem år efter år hos bonden. Det dröjde inte så värst länge, förrän han hade sått på bondens hela plan, och således kan man säga ägde gården.

Jöns Andersson, f.d. landtbrukare i Holmeja, född i Holmeja 1855.

Hans fader hade även varit landtbrukare i Holmeja.

Jag gick lite i skola i ett litet hus här i byen, skolehuset, nr 4. (Fotografi). Skolemästaren var en liten en, som hette Månsson, han strök förresten råsten om somrarna på den tiden. Till höger om skolhusdörren var skolsalen och till vänster om bodde läraren i en liten kätte till stua med hustru och sina 14 barn. Det var ett annat än nuförtiden.

Redan när jag var 16 år gick jag och hofvade för Enekrued på gåren (Bökebergsslätt). Det var förresten bra annorlunda då än nu. Då fanns det fyra gårdar i byen och skolehuset - det var fem nummer, nu är här snart inte mer än två gårdar kvar, de andra är utflyttade.

På den tiden började vårarbetena mycket tidigare än nu - i mars vid Froedag. Man plöjde strax innan man sådde. Min far gjorde nästan alla redskap själf, plogar, harfvar och sånt. De var mest av trä med ett och annat järnbeslag. Fjädersvagn såg jag inte förr än jag var 13 år, det var en stor sällsynthet på den tiden. Lyktor hade man aldrig i stallarna.

Märke för väderleken tog vi om julen, för som var dag var under julen, så skulle var månad bli det följande året.

Ålderman eller horn eller byakista har jag aldrig hört att man haft⁹
varken här i Holmeja eller Ydinge by. Min far talade heller aldrig om nå-
got sådant. Men det var en satt (sagd) rätt att alla gäre skulle vara täpp-
ta till den 1 maj. I åtta dagar innan dess låg drängarna ute och täppte.
Så gick vi vite den 1 maj på gärena, och alla nio drängarna följde med.
Den som inte hade ordentligt täppt, han fick böta. På kvällen hade vi så
ett bra gille. Den 12 maj skulle alla brödda (risgärdesgårdar) vara fär-
diga, och så gick vi vite på dem den dagen och så hade vi förstås gille på
kvällen. Dessa bruk slutade upp för en trettiofem år sedan.

Natten till den 1 maj gick vi drängar alltid och sjöng maj i by.

"God afton om i hemma är

397

maj är välkommen,

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

förlåt oss om vi väcka er,

sommarn är så ljuflig för ungdomen,"

men jag har glömt resten. Vi gick omkring överallt här i trakten och sjöng
och samlade ihop ägg. Så hade vi fest en annan söndag, och då åt vi upp
äggen.

Fastlagsmåndag skulle alla vara fria, och då gick man omkring och söp
och spelade kort och dansade. Förr i världen slog de katten ur tunnan den
dagen.

Midsommarstång hade vi vid gåren (Bökebergsslätt). Det var en satt rätt att två gåratöser skulle brygga öl, som vi skulle ha då och till ett annat nästa två o.s.v. Det bruket att ha majstång vid Bökeberg blev slut för 45 år sedan.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

397

Mor Göte, född 1837 i ~~Bara~~ socken och alltid varit bosatt där. Hon är den äldsta i "sågnen."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jag var minsann rätt gammal, innan jag visste vilken dato jag var född, de sa alltid åtte da etter Mickelsda.

Till Värby källa kom folk långa vägar ifrån om midsommarafton och lade pengar i källan och drack vatten. Det skulle hjälpa mot sjukdom. Det var dans vid källan också. Kärringar var där med, som sålde brännvin och kaffe, men kaffe var inte så mycket i svängen, när jag var ung. Men i min uppväxt hade vi roligt. Nu kan de ju inte ha riktigt roligt, för så fort fruntimmer kommer när en karl, bler de ju med en glutt!

I Bara var där sjutton gårdar och nu är där bara två. På den tiden hade de ålderman, som stod udanom gåren och tuda i ett kopparhorn och så fick åboarna komma dit och höra, vad de ~~skulle~~ skulle.

På min fråga om det inte fanns några dagar om året, som man inte fick spinna, kom svaret: "Vispant både natt å da. Ja för fan!"

Julgran fanns inte, när jag var ung. Nä för fan! Men till julen hade vi ene under loftet, som vi stack i bjälkarna och takkronor, som vi gjorde av vassrör eller hafrestrå, hade vi också. Julkärvar såg jag aldrig till.

Om julen dansade de i alla stuor. Man hade julastua, som gick om på bönderna och annat folk med förresten. 12.
397

Regnar det pingesda blir det vädra hela sommaren. Nej. det är säkert -
- pinges vädra bådar inte godt.

Fastelamsveckan var blå måndag, vit tisdag, ask onsdag, skär torsdag, lång fredag, skitte lördag och granne söndag. Skärtoräddag for häxorna till Blåkulla. Ja de hade mycket sänt skit för sig förr i världen.

De sa att min mormor horra med bäckahästen. Bäckahästen var en vit häst

Varulen kom en kväll till en gård, jag var på. Vår hund skällde hela natten och drängen kunde inte sova. En gång tog drängen lien och sade att han skulle hugga huvudet av varulen.

Bruntjässan fanns också till och skogsnuvan och tomtar.

Valborgsmässoafton gick drängarna och sjöng maj. Alla drängarna i byn (Bara) var med och sjöng och en bar korgen som de samlade upp äggen i. När de hade slutat sjunga, åt de kokta ägg och äggkakaga. Söndan efter var töserna med på ett gille, där resten av äggen äts upp och så var det dans en, två, ja ibland i tre dar. När man hade slagit höet, var det också dans. Drängarna drack ofta mycket brännevin och slogs om fruntimmer, ja för fan!

På Torup var det dans om midsommar. Jag kan inte komma ihåg att
vi hade någon majstång där.

397

När jag var ung, gick jag, eller som jag sa, sprant jag till Svedala
och handlade hos Väskyttens och sedan hos Carlqvists, och där köpte vi
alltid träskor hos en redig träskoman Karl Sten.

Meddelare: 64-åriga änkefru Ida Holst, född i Husie, nu boende i 14.
Keglinge, Oxie härad. 397

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Innan vårarbetena började, sattes alla redskapen på gårdsplanen. Ett stycke stål lades i porten och över detta skulle alla redskapen dragas.

Alla som skulle ut och våra, skulle ha en sup, som räcktes dem över hästen.

När åskan gick, lade min mormor alltid en sax på dörrtröskeln.

Varje kväll fästes elden på det sättet att man gjorde ett kors framför densamma.

Då man fick en person på besök, som inte varit hos en på länge, sade man, att man fick väl skriva kors över dörren.

Man var alltid rädd för att lägga ovanskorpan på brödet nedåt. Det skulle inte vara bra.

En nål, som man hittat, skulle man inte ta upp, för då blev man ovän med ägaren.

Spetsarna på gaffeln skulle alltid ligga nedåt, för lågo de uppåt kunde änglarna, som gingo genom rummet, sticka sig på dem.

Som innehåller Instruction för Ålder- eller Ordningmän.

Sedan genom Konungens Befallningshafwandes den 9 sistledne November utfärdade Kungörelse blifwit förordnad, att Ålderman i hwarje Byelag bör tillsättas, för att därstädes befordra ordning och skick, så har jag ansett nödigt, att bestämma de pligter, hwilka desse ordningsmän i allmänhet åligga iakttaga.

1:o Åldermännen skola wid Mantalsskrifningarne och Sockne - Taxeringarne wara tillstädes, för att tillse det någon, som hör till Byelaget, ej undanhålles från anteckning till wederbörlig skatt, i mohn af dess willkor, yrke och näringsfång, eller att någon fritages, som dertill ej är, enligt Författningarne, berättigad.

2:o De skola hos närmaste Krono - Betjente angifwa om någon inom Byelaget är begifwen på dryckenskap, oljud, slagsmål eller andre laster, och noga handhafwa hwad genom Konungens Befallningshafwandes allmänna Förbud den 7 sistledne October mot dryckeslag och fylleri, samt kungörelsen den 9 i denna månad, mot obehörigt skjutande och owarsamt umgående med Eld, förordnad är.

3:o De skola äfwen noga iakttaga, att icke någon inom Byelaget må

finnas, som är stadd utom tjenst, eller behörigt näringsfång, och om sådant likwäl sker, göra derom anmälan hos närmaste Krono-Betjent.

4:o På händelse till Byelaget skulle ankomma någon misstänkt eller okänd person, som ej är med behörigt pass försedd, eller tiggare eller sådane kringstrykande personer, tartarer, hästbytare och annat löst folk, hwilkas besök oftast äro för orten skadelige, så skola Äldermännen, då sådane personer från Byelaget till dem förwisas, och ej befinnas dit förpassade, utan blott äga pass att följa stora vägen, genast affölja dem till närmaste Krono-Betjent, på det förhållandet med dem, må warda behörigen undersökt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5:o De skola biträda Wördiga Prästerskapet, då till Kyrko Disciplinens iakttagande, någon tredskas att hos Prästerskapet, sig inställa, eller då handräckning i andre dertill hörande ämnen erfordras.

6:o De skola, om smittosam eller illa artad sjukdom inom Byelaget yppas, genast efter derom inhämtad kännedom anmäla sådant hos Prästerskapet i Församlingen. Förmärkes sjukdom bland Boskap anmäla de sådant skyndosammeligen hos närmaste Krono-Betjente, och måste Äldermännen derå gifwa noga akt att hundar ej gå lösa i Rötmånaden.

7:o Der Byordningar finnas, hwilka till närwarande *culhur* i Länet äro

lämpelige, skola Åldermännen dem handhafwa och tillse, att Byestämmor ^{17.} hållas med foglighet i öfwerläggningarne, utan buller, swordom och oljud, och om någon i ondska och wredesmod derwid likwäl utbrister, sådant wederbörligen anmäla till beifran. För de böter, som vid Byestämmor åläggas, skola Åldermännen göra redo och wara answarige, att de ej till förtäring förspillas, utan warda anwände till gagnelige föremål; Hwarjemte

8:o De skola wara derå upmärksamme, att Byelagets swinkreatur, då de utsläppas på ägorna, hållas ringade, och biträda wid syn och wärdering å timad skada genom åwärkan, samt tillse, att Byegator sommar och winter-tiden, hållas i farbart stånd, att byewägar och broar uphjelpas, att winterwägar, der de ligga öfwer sjöar eller öppne fält, utstakas, och om, å deras tillsägelse till wederbörande, någon wärkställighet ej följer, genast anmäla den försummelige hos närmaste Krono-Betjente till answar, samt i öfrigt ställa sig till rättelse hwad dem widare till en regelbunden Police-ordning i Länet, kan genom utkommande påbud warda föreständigadt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I öfrigt skola alla och en hwar i Byelaget bemöta Åldermännen med tillbörlig agtning. Honom tillkommer laga hägn och beskydd samt angifware andel i de böter, som på dess anmälan warda ådömde. Hans eget för-

hållande skall wara andra en föresyn i sedlighet, och däräst icke såsom^{18.}
lämpeligast wore, någon wiss Man i Byelaget skulle finnas, som, utan om-
byte, kunde åtaga sig, att ständigt wara dess Älder- och Ordningsman, så
må likwäl denna beställning, icke anförtros någon, som saknar skickelighet,
och som ej genom anständig lefnad förwärfwat sig rätt till Medbröders akt-
ning och förtroende, utan skall en annan Älderman utses, och efter gode
Mäns pröfning, njuta wedergällning för sitt besvär af den, som detta för-
troende förwärvat.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Slutligen äger Älderman, att njuta handräckning af Krono-Betjeningen
wid förefallande tillfällen; Äfwensom den, hwilken nitiskt och rätt före-
står detta uppdrag, har att påräkna föremåle af Konungens Befallningshaf-
wande till sådan uppmuntran, hwarmed goda gerningar och medborgerlige
dygder, genom Regeringens Nådiga föranstaltande, belönas. Det Exemplar
af denna Instruction, som warder Äldermännen tillstäldt, kommer att städ-
se innehafwas af den, som tjensten förrättar. Malmö Lands-Cantslie den
10 December 1811.

Efter Nädigste Förordnande

Vilh. af Klinteberg.

J. N. Hoffman.

Lund 1811.

Tryckt uti Berlingska Boktryckeriet.

(Afskrift af originalet i Keglinge bys låda.) 397

Törringe (Oxie härad). Meddelare : Nämndemannen Truls Persson,
Törringe, en 70-års man.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

397

Ålderman byttes alltid förr om Mårten. Först hade då den afgående åldermannen ett bastant gille, som varade till klockan 12 på natten, då man gick med den nye åldermannen hem, medförande byns låda. Dagen efter hade den nye åldermannen gille.

Åldermanssysslan gick solrätt om bland bönderna i byn, efter gårdarnas nummer. Fria från sysslan voro präst, klockare, skollärare och husman. Den som var sjuk fick vänta med gillet, tills han blef frisk och sen vara ålderman.

På slutet hade åldermannen nästan ingenting annat att göra än ombesörja snöskottningen.

Vid utöfvandet af sitt kall hade han inga medhjälpare.

Bystämmorna höllos hos åldermannen. Byamännen sammankallades till dessa genom ett gångbud eller en dräng, som red omkring på en häst till gårdarna och sade ifrån. Horn eller annat instrument kan man inte minnas att byn har haft.

Byns handlingar förvarades hos åldermannen. En kista minns jag att

här har funnits men inga knäflingar, men sådana har nog funnits här ^{20.}
förr. I kistan lågo handlingarna. 397

Byns siste ålderman var nämndemannen Lars Persson, för ungefär 35 år sedan.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Toarp (Oxie socken, Oxie härad). Meddelare: 83-åriga landtbrukaren Nils Larsson i Toarp.

Ålderman byttes alltid om Mårtendastid. Vid bytet hade i äldre tider den gamle åldermannen först ett bra gille med gåsen på bordet. Vid 8-9-tiden på kvällen togs kistan med, och man gick till den nye åldermannen, där gillet fortsatte till vid 10-11 tiden på natten.

Sysslan gick gåragång d.v.s. från bonde till bonde, efter hemmanens nummer.

Den som var mycket sjuk var fri från sysslan, annars inte.

Åldermannen hade att samla byamännen, ombestyra brandsyn, se till vägar och broar. Några medhjälpare hade han inte.

Byastämmorna höllos på slutet hos åldermannen men förr i världen vid vid en stor flat sten, som låg mitt i byn, och när de skulle möta där blåste åldermannen i hornet, stående vid stenen. Senare hade man om-

gångsbref. Om bönderna inte kom fram i tid till samlingen, så fick de böta. Åldermannen förvarade byns handlingar i lådan. 21.
397

Den sten, som ofvan omtalats, låg i byn tills för ett par år sedan, då den blef sprängd och bortforslad.

Byns låda finnes ännu kvar, men man vet inte var den stannat.

Oxie (Oxie socken, Oxie härad). Meddelare: 85-årige landtbrukaren Sven Larsson, Oxie.

Ålderman byttes alltid om Mårten, då man samlades till mårtensgille. Först hade den avgående åldermannen ett gille, och sen gick man till den nye, där gillet fortsattes.

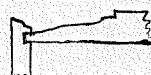
Sysslan gick om på hemmansägarna, eftersom de bodde nära varandra och gick rundt om.

Åldermannen hade, vad jag kan minnas, inga medhjälpare.

I äldre tider sammankallade åldermannen bönderna med att tuta i hornet, men på slutet med omgångsbrev.

En gammal gumma berättade en gång, att förr i världen fanns det knäflingar i Oxie.

Ålderman har vi ännu och mårtensgille, och lådan följer ännu med åldermannen.

Oxie bys låda är av fur, sinkad i hörnen, omålad och odaterad, försedd^{22.} med ett lock, som drages ut. Längd 39 cm, bredd 27 cm, och höjd 13 cm. Profilen där lock och vägg mötas har följande utseende: På locket finnes en urholkning, fingerfäste, att användas vid utdragning. (Foto).

397

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Byordning upprättad nedanskrifna dag till efterrättelse för Oxie
Byemän hwilka, för befrämjande af ordning ock skick öfwerenskommit om
följande:

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

397

1: o Då något ärende som fordrar öfwerläggning om Byens skyldigheter,
bör Äldermannen eller fattigstyrelsens ordförande kringsända bref dagen
före samlingsdagen eller ^{ock} genom behörigen utfärdad kungörelse som i kyr-
kan uppläses söndagen näst före veckan samlingen sker, hwari tillkänna-
gifwes såväl föremålet för öfwerläggningen, som ock mötesstället:- och
den som qwarhåller omgångsbrefwet öfwer en half timma bötar 50 öre riks-
mynt för sin egen person, så och för alla de främmande, hwilka, i följd
af brefwets försummande, han warit orsak dertill, att från samlingen ute-
blifwit.

2: o Den som icke sjelf eller genom Ombud från samma ställe in finner sig
inom en timma på samlingen efter den bestämda samlingstiden bötar lika-
ledes femtio öre riksmt.

3: o På samlingsstället bör anständighet iakttagas, ingen bör med
hot eller trug annan förolämpa eller ofreda; sker det bötar den felande
femtio öre riksmt till byens kassa och ware den lidande obetaget att sö-
ka laga åtal, om han så för godt finner.-

4:º Wid dessa samlingar sker uppbörd af Bro- och Tingshuspenningar,²⁴. kronotjonde och stamboksmedel, sammanskott till socknens fattige m.m. af hwad namn och beskaffenhet de wara må, då de angå hela byelaget, och ware den, som till samlingen icke kommer och rätt för sig gör, till böter förfallen med minst En riksdaler riksmünt.- LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV 397

Härwid iakttages att sammanskott bör ske för minst 1/16 dels mantal o och ej för mindre hemmansbråk wid byens uppbördssamling, och bör ålderman och sexmän genast uttaga hos den tritskande, så wäl det belopp han bör betala till utläggret som ock böterna och derföre behörigen redowisa såsom i utmätningssvåg, utan att klagomål får iföljd deraf ega rum.-

5:º Till Sexmän är hwar och en skyldig som eger hemmantal och ombytning deraf sker hwarje år wid mantalsskrifningen.-

6:º Årligen wid Mårtens mässotiden sker sammanträde, hwarwid den årliga räkenskapen uppgöres och då skall en hwar som för byen något utbetalt, med qwitto eller på annat sätt bewisligen sig styrka, om han af samtliga byemän skall derföre godtgöras. Wid samma tillfälle granskas bötesförteckningen äfwensom alla byens handlingar efter upprättad förteckning för hwilket åldermannen stannar i answar.-

7:º Granskning af eldstäder inom byens område bör anställas twenne

25.
gångar om året, först i medio af Maj månad och andra gången i Oktober
eller först i November månad, och den som wid sista granskning af året
icke botat anmärkta bristfällan bötar En Riksdaler 50.rksmt till byens
Kassa.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

397

Med denna byordning förklara wi oss till alla delar nöjda och till-
förbinda wi oss härmedelst, att densamma efterlefwa, så snart den blif-
wit påtecknad wid wederbörlig Domstol.

Oxie den 30. April 1859.

Pehr Mattsson.	N. Swensson.	Anders Hansson.
Lars Hansson.	Jeppa Jeppsson.	Ola Hansson.
Lars Larsson.	Pehr Hansson.	H. Runnerström.
Pehr Pålsson.	Anders Hansson.	J. Nils Andersson.

Lars (bo.m.) Nilsson. Jakob Jönsson.

och blef denna handling här i Domboken till framtida efterrättelse in-
tagen; hwarom bewis å handlingen skulle meddelas.-

Som ofwan

På Härads Rättens wägnar

Carl Swedenborg.

(Utdrag af domboken för Oxie härad. Handlingen förvaras i Oxie bys ålder-
manslåda.)

Husie (Husie socken. Oxie härad) Meddelare: 65-åriga änkefru Ida Holst, Keglinge, född å Elisedal i Husie. 397

Ålderman byttes om Mårten, och gillet brukade man ha ett par dagar efter bytet. På bordet fanns utom smör och bröd, ost, korf, brännvin och kyckling, alltid gås, och efteråt fick man risgröt, formakakor med sylt, kaffe och romtoddy. Den afgående åldermannen gjorde alltid gillet. Klockaren var alltid med på gillet, fastän han aldrig var ålderman.

Sysslan gick om på bönderna efter deras hemmansnummer. Husmän voro aldrig åldermän.

Åldermannen skulle se efter vägar och broar och ombesörja snöskottning och sköta byns räkenskaper. Han hade inga medhjälpare. Han skulle också förvara byns papper.

Bystämmorna höllos hos åldermannen och till dessa kallades bönderna genom omgångsbref.

Keglinge (Glostorps socken, Oxie härad). Meddelare änkefru Ida Holst, Keglinge.

Ålderman byttes om Mårten, då man hade sitt mårtensgille.

Sysslan gick om på bönderna efter hemmansnummerna. Änka fick också vara ålderman.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

397

Åldermannen skulle, utom att tillse vägar och broar, tillse byns grus- tag och damm samt lerager.

Byns stämmor höllos hos åldermannen, som sammankallade genom omgångs- bref. Åldermannen skulle förvara byns handlingar, hvilka lågo i lådan.

Åldermansbruken slutade upp för 15-20 år sedan. På slutet brukade en man sköta sysslan för allesamman.

Keglinge bys låda, som förvaras i folkskolan, är av fur, omålad, för- sedd med lock och hängslen samt järnbeslag. Den verkar ganska ung. Längd 74 cm. bredd 34 cm. höjd 22,5 cm. (Foto).

,-----